

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 248156 21 Rev
Banjaluka: 9.2.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice J.J. iz L., koju zastupaju punomoćnici L.R. i M.B., advokati Zajedničke advokatske kancelarije iz B., protiv tuženog D.J. iz L., koga zastupa punomoćnik G.B., advokat iz B., radi utvrđenja i podjele bračne imovine, vrijednost spora 500.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 248156 21 Gž 2 od 19.7.2021. godine, na sjednici održanoj 9.2.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se djelimično usvaja i presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 248156 21 Gž 2 od 19.7.2021. godine ukida u dijelu kojim je odbijena žalba tuženog i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 248156 20 P 2 od 29.1.2021. godine potvrđena u dosuđujućem dijelu iz stava 1. izreke i dosuđujućem dijelu odluke o troškovima postupka (stav 5 izreke), te u tom dijelu predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

Revizija se u preostalom dijelu odbija (stav 2 i 3 izreke prvostepene presude).

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 248156 16 P 2 od 29.1.2021. godine, ispravljene rješenjem broj 71 0 P 248156 20 P 2 od 11.3.2021. godine u dijelu zaglavlja tako što je umjesto broja 71 0 P 248156 16 P 2 označen broj 71 0 P 248156 20 P 2 i u stavu prvom izreke presude tako što je umjesto oznake k.č. broj 7111 označeno k.č. broj 711, utvrđeno je:

- da imovinu tužiteljice i tuženog po osnovu zajedničkog sticanja u braku predstavljaju stambeno-poslovni objekat spratnosti P+1+PK dimenzije 9,30 m x 12,30 m, stambeni objekat spratnosti P+PK dimenzije 10,30 m x 8,30 m, pomoćni objekat sušnica i pecana dimenzije 6,20 m x 2,40 m i pomoćni objekat (nadstrešnica) površine 20 m², kao i jugoistočni dio k.č. broj 711 M.nj. u površini od 763 m², upisana u z.k. uložak broj 684 k.o. T. i list nepokretnosti broj 699 k.o. T., na kome su objekti izgrađeni i koji služi za redovnu upotrebu objekata prema regulacionom planu dijela područja naselja T., Opština L., sekcija B, sve prema slici broj 2 iz dopune nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke S.B. od 7.4.2020. godine i dopune od 8.10.2020. godine, označeno crvenom šrafurom i tačkama A, B, C i D (koja je sastavni dio presude) i izvoda iz regulacionog plana,

- naloženo je da se izvrši geodetsko cijepanje građevinske parcele i otpis iste u poseban z.k. uložak i list nepokretnosti, a tuženi prizna da tužiteljici po osnovu zajedničkog sticanja u braku pripada pravo suvlasništva i sukorištenja od 87/200 dijela na predmetnim objektima i zemljištu koje služi za redovnu upotrebu objekata, te trpi da se tužiteljica na osnovu ove presude upiše u javnim evidencijama koje se vode kod Uprave - Područna jedinica L. kao suvlasnik, odnosno sukorisnik sa 87/200 dijela na stambeno-poslovnom objektu spratnosti P+1+PK dimenzija 9,30 m x 12,30 m, stambenom objektu spratnosti P+PK dimenzija 10,30 m x 8,30 m, pomoćnom objektu sušnici i pecani dimenzija 6,20 x 2,40 m i pomoćnom objektu (nadstrešnici) površine 20 m², kao i na novonastaloj parceli nakon geodetskog cijepanja i formiranja iste od k.č. broj 711 M.nj. upisane u z.k. uložak broj 684 k.o. T. i list nepokretnosti broj 699 k.o. T., u naravi površina za redovnu upotrebu objekata, prema regulacionom planu dijela područja naselja T., Opština L., sekcija B, sve prema slici broj 2 iz dopune nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke S.B. od 7.4.2020. godine i dopune od iste od 8.10.2020. godine, označeno crvenom šrafurom i tačkama A, B, C i D (koja je sastavni dio ove presude), te iste preda tužiteljici u suposjed u roku od 30 dana od dana donošenja presude (stav 1);
- da novčana sredstva u iznosu od 120.870,83 KM koja se odnose na staru deviznu štednju verifikovanu 26.12.2014. godine u APIF B. pod brojem ... (u daljem tekstu: stara devizna štednja), te iznos od 8.704,40 KM koja se odnose na deviznu štednju isplaćenu od strane Republike S. - proračun ..., na račun broj: ... otvoren kod S. a.d. B. (u daljem tekstu: devizna štednja) predstavljaju zajedničku bračnu imovinu tužiteljice i tuženog, slijedom čega tužiteljici na ime 1/2 sticanja u braku pripada iznos od 60.435,40 KM na ime stare devizne štednje i iznos od 4.352,20 KM na ime devizne štednje, sve sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate (stav 2).

Obavezan je tuženi da tužiteljici isplati iznos od 60.435,40 KM na ime stare devizne štednje i iznos od 4.352,20 KM na ime devizne štednje, sve sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, u roku od 30 dana od dana presuđenja (stav 3).

Odbijen je tužbeni zahtjev u dijelu kojim tužiteljica traži da se utvrdi da iznos od 112.876,10 KM ostvaren ulaganjem berzanskog poslovanja putem brokerske kuće M.b. a.d. B., a isplaćenog na račun broj: ... otvoren kod S. a.d. B., predstavlja zajedničku bračnu imovinu tužiteljice i tuženog, slijedom čega da se obaveže tuženi da tužiteljici isplati iznos od 56.438,05 KM ostvarenog ulaganjem berzanskog poslovanja putem brokerske kuće M.b. a.d. B., kao i dio zahtjeva za zakonskim zateznim kamata potraživanim na gore utvrđene novčane iznose stare devizne štednje za period od dana podnošenja tužbe do dana presuđenja (stav 4).

Obavezan je tuženi da tužiteljici naknadi troškove postupka u iznosu od 23.486,36 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate, u roku od 30 dana od dana presuđenja, dok je u preostalom dijelu koji predstavlja razliku između traženog i dosuđenog iznosa zahtjev odbijen (stav 5).

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 248156 21 Gž 2 od 19.7.2021. godine, odbijena je žalba tuženog i prvostepena presuda potvrđena u dijelu u kom je usvojen tužbeni zahtjev i u dosuđujućem dijelu odluke o troškovima postupka.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 5.045,60 KM, kao i zahtjev tužiteljice za naknadu troškova na ime sastava odgovora na žalbu u iznosu od 5.045,65 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i „smanji udio“ tužiteljice u zajedničkoj bračnoj imovini „po svim zahtjevima u odnosu na dosuđene dijelove“ ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužiteljica u odgovoru predlaže da se revizija odbije, a tuženi obaveže na naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 5.045,65 KM.

Revizija je djelimično osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice naveden u izreci prvostepene presude.

Čitanjem nalaza i mišljenja vještaka građevinske struke S.B. sačinjenog 5.2.2019. godine, prvostepeni sud nalazi utvrđenim da su na parceli k.č. broj 711 k.o. T. sagrađeni stambeno-poslovni objekat spratnosti P+1+PK, stambeni objekat spratnosti P+PK, pomoćni objekti (sušnica, pecana) i nadstrešnica. Zaključak je suda da su objekti sagrađeni tokom trajanja bračne zajednice stranaka njihovim zajedničkim radom.

Iz dopune nalaza i mišljenja navedenog vještaka sačinjenog 7.4.2020. godine, utvrđeno je da parcela k.č. broj 711 ima površinu od 1.481 m², a da je za redovnu upotrebu objekata neophodna površina od 763 m² u skladu sa važećim regulacionim planom stambenog naselja T.

Nesporno je između stranaka da k.č. broj 711 predstavlja posebnu imovinu tuženog jer ju je kupio svojim sredstvima prije zasnivanja bračne zajednice sa tužiteljicom, kao i činjenica da su u vrijeme kupnje postojali objekti koje su parnične stranke srušile i umjesto njih sagradili nove objekte koji su predmet tužbe.

Tržišna vrijednost po nalazu vještaka iznosi ukupno 384.525,25 KM, a njome je obuhvaćena vrijednost stambeno poslovnog objekta u iznosu od 190.253,45 KM, stambenog objekta u iznosu od 71.783,71 KM, pomoćnih objekata (sušnica i pecana) u iznosu od 2.418,00 KM, vrijednost vanjskog uređenja u iznosu od 34.335,00 KM i vrijednost zemljišta u iznosu od 85.735,09 KM.

Prema vještaku tržišna vrijednost k.č. broj 711 u površini od 1.481 m² od 85.735,09 KM predstavlja 22% cjelokupne vrijednosti nekretnine (384.525,25 KM) ili 22/100 dijela, a tržišna vrijednost površine od 763 m² (44.170,00 KM) predstavlja 13% ili 13/100 dijela.

Prvostepeni sud cijeni da je tuženi tokom trajanja bračne zajednice ostvarivao „značajno veću zaradu“ od tužiteljice jer je neprekidno od 1969. godine radio u Nj., dok je tužiteljica bila „samo povremeno zaposlena“, a značajan dio braka je provela u T. (od 1983. godine do 1993. godine) „kada nije bila zaposlena“. Za sud je nesporno da je tužiteljica „značajnije od tuženog doprinijela u podizanju djece i u kućnim poslovima“.

Cijeneći pismene izjave svjedoka S.J. i N.J., kćerki stranaka, iz kojih slijedi da je tužiteljica napuštala bračnu zajednicu 12 puta na po dva/tri mjeseca, da je imala namjeru da tuženi dobije srčani udar „da bi ona dobila njegovu penziju i imanje“, sud zaključuje da one govore o lošim bračnim odnosima stranaka ali ne i o njihovom doprinosu u zajedničkom sticanju.

Prvostepeni sud cijeni da tuženi osim ovih izjava i svog iskaza „nije izveo još neki dokaz koji bi potvrdio da tužiteljica nije doprinosila sticanju zajedničke imovine“.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nalazeći da je udio u sticanju obe parnične stranke jednak, prvostepeni sud utvrđuje da tužiteljici pripada suvlasnički udio 87/200 na predmetnim objektima i „zemljištu koje služi za redovnu upotrebu istih“, odnosno „1/2 od udjela 87/100“.

Slijedi da prvostepeni sud udio od 13/100 djela, kao ostatka vrijednosti k.č. broj 711 u površini od 763 m², u pogledu visine udjela tuženog u zajedničkom sticanju nije cijenio saglasno odredbi člana 273. stav 1. i 2. Porodičnog zakona ("Službeni glasnik RS", broj 54/02, 41/08 i 63/14 - u daljem tekstu: PZ), već da je taj dio „izdvojio“ iz zajedničke imovine i „računao“ ga kao poseban dio u korist tuženog (mada ga kao takvog nije prikazao ni u izreci ni u obrazloženju odluke).

Što se tiče stare devizne štednje u iznosu od 120.870,83 KM ona, po ocjeni suda, predstavlja zajedničku imovinu jer je stečena i verifikacija izvršena za vrijeme trajanja braka stranaka.

Sud prihvata iskaz tužiteljice da su ona i tuženi imali zajedničku uštedevinu koju su prije rata stavili na banku i da joj nije poznat iznos jer je „knjižica i verifikacija bila na ime tuženog“, dok ne prihvata navode tuženog da oročena devizna štednja u iznosu od 38.201,09 KM (treba DM) po ugovoru od 13.8.1986. godine predstavlja njegovu posebnu imovinu. Ovo stoga što je oročenje izvršeno u vrijeme kada su stranke već skoro 10 godina u braku, a po ocjeni suda tuženi nije dokazao da je taj iznos „dio sredstava koga je stavio na štednju prije zaključenja braka“.

Sud je imao u vidu i navode tuženog da je prije zaključenja braka kod S.b. imao uštedevinu u iznosu od 50.000,00 DM koja mu je „propala“, pa cijeni da to nema značaja za odluku o tužbenom zahtjevu jer slijedi da ta „posebna imovina tuženog nije korišćena u zajedničkom sticanju“.

Ocjena je prvostepenog suda da tuženi nije dokazao da je njegov doprinos u sticanju sredstava stare devizne štednje značajno veći od doprinosa tužiteljice, pa slijedom toga utvrđuje da je tužiteljica po osnovu sticanja u braku suvlasnik sa 1/2 dijela i da joj po tom osnovu pripada iznos od 60.435,40 KM.

Što se tiče zahtjeva da se po osnovu sticanja u braku tužiteljici isplati iznos od 4.352,20 KM koji predstavlja 1/2 dijela iznosa stare štednje od 8.704,40 KM, po ocjeni suda on je osnovan jer se radi o sredstvima stečenim tokom bračne zajednice sa jednakim udjelima.

Sud je obavezao tuženog da tužiteljici izvrši isplatu novčanog dijela imovine koji joj je utvrđen sa zateznom kamatom od presuđenja do isplate.

Cijeneći izvedene dokaze u smislu odredbe člana 8. Zakona o parničnom postupku RS ("Službeni glasnik RS", broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), pozivom na odredbe člana 270. stav 5., 272. i 273. PZ, prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tuženog i potvrđuje prvostepenu presudu.

Cijeneći žalbene navode vezano za ocjenu pismenih izjava datih od strane svjedoka S.J. i N.J., drugostepeni sud navodi da su to privatne isprave čiji sadržaj je osporen od tužiteljica i da je tuženi, u smislu odredbi člana 123. stav 1. u vezi sa 132. stav 2. i 3. ZPP, dužan dokazati tačnost njihovog sadržaja. S obzirom da ova dva svjedoka nisu saslušana u postupku niti su „njihove izjave potvrđene drugim dokazima“, drugostepeni sud je stava da se te izjave ne mogu prihvatiti „kao podobno dokazno sredstvo za dokazivanje većeg doprinosa tuženog u zajedničkom sticanju“.

Drugostepena odluka nije u cijelosti pravilna na što se revizijom osnovano ukazuje.

Odredbom člana 272. PZ propisana je oboriva zakonska pretpostavka da svakom od bračnih supružnika pripada po jedna polovina zajedničke imovine (stav 1.), jer je odredbom člana 273. PZ određeno pravo svakom bračnom supružniku da može od suda zahtijevati da mu se odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika (stav 1.).

Zajednička bračna imovina postoji samo ako su je bračni supružnici sticali tokom braka zajedničkim radom, pri čemu veličina njihovog udjela u toj imovini ne ovisi isključivo od ličnog dohotka odnosno zarade, već se cijene svi oblici zajedničkog privređivanja, od međusobnog pomaganja, brige o porodici i domaćinstvu, do brige o vaspitanju i podizanju djece i svakoj drugoj radnji kojom se omogućava sticanje imovine.

Parnične stranke su u bračnoj zajednici bile 40 godina (od 23.7.1977. godine do 10.5.2017. godine), u braku su stekli troje zajedničke djece, a spornu imovinu su stekli tokom bračne zajednice. Oba supružnika su tokom braka radili u Nj., s tim da je tuženi tamo proveo sav radni vijek, a tužiteljica određeni vremenski period.

Zaključak da je tuženi ostvarivao „značajno veću zaradu“ od tužiteljice jer je neprekidno od 1969. godine radio u Nj., dok je tužiteljica bila „samo povremeno zaposlena“, a značajan dio braka je provela u T. (od 1983. godine do 1993. godine) „kada nije bila zaposlena“, sud posebno ne obrazlaže kod toga da tuženi visinu svoje zarade (bilo svo vrijeme boravka u Nj. bilo za vrijeme koje se odnosi na gradnju objekata) nije dokazao.

Međutim kako tužiteljica nije osporavala tu činjenicu, kao što ni tuženi nije osporavao da je tužiteljica „značajnije od tuženog doprinijela u podizanju djece i u kućnim poslovima“, sud te činjenice prihvati nespornim.

Osnovan je revizioni prigovor da je doprinos tuženog u zajedničkom sticanju nepokretnosti trebalo cijeliti prema vrijednosti cjelokupne površine k.č. broj 711 od 1.481 m², a ne prema površini od 763 m² koja je prema regulacionom planu pripadajuća površina za redovno korišćenje objekata.

S obzirom da zemljište i objekti čine jedinstvenu cjelinu, sud treba da cijeni da li i u kojoj mjeri vrijednost zemljišta na kom su sagrađeni objekti, kao posebne imovine tuženog, utiče na povećanje njegovog dijela u cjelokupnoj zajedničkoj imovini, pa bi pravilno bilo da je sud utvrđivao udjele stranaka prema cijeloj imovini koja predstavlja zajednički stečenu imovinu, a ne da iz imovine izdvoji vrijednost posebne imovine jednog supružnika i, potom, udjele računa u odnosu na ostatak imovine.

Izreka presude kojom se utvrđuje udio tužiteljice od 87/200 u odnosu na površinu parcele od 763 m² nije razumljiva, a ni provodiva jer predmetna parcela nije formirana u skladu sa regulacionim planom. S obzirom da je udio tužiteljice 87/200 dijela slijedilo bi da je do punog cijela udio tuženog 113/200. U suštini ovaj matematički izračun pristupa prvostepenog suda prikazuje da je tuženom na ime sticanja u zajedničkoj imovini priznat veći udio, ali je obrazloženje kontradiktorno jer ne pruža dovoljno jasno, logično i pravno argumentovano obrazloženje o tome koji je udio tuženog, a istovremeno sud cijeni da je doprinos stranaka u sticanju bračne tekovine jednak.

Nesporno je da je k.č. broj 711 tuženi kupio svojim sredstvima i da su na njoj postojali sagrađeni objekti evidentirani fotoskicom iz 1989. godine (stambena zgrada površine 86 m² i površine 37 m², pomoćna zgrada površine 37 m² i površine 14 m²).

Sada na licu mjesta, prema nalazu vještaka, postoje stambeni objekat dimenzija 9,30 m x 12,30 m i 10,30 m x 8,30 m, te pomoćni objekti 6,20 m x 2,40 m i nadstrešnica, a radi se o objektima sagrađenim 2003. godine.

Tuženi nije dokazao tvrdnje koje iznosi u reviziji da je bio oslobođen obaveze plaćanja komunalne naknade, naknade za uređenje građevinskog zemljišta i izrade projektne dokumentacije zbog ranije postojećih objekata, te da mu se taj iznos treba priznati kao njegov poseban doprinos. Sve i da jeste bio oslobođen plaćanja navedenih naknada pri izgradnji objekata koji su predmet spora, tuženi nije dokazao o kom iznosu se radi i da li je taj iznos u toj mjeri značajan da može uticati na uvećanje njegovog doprinosa u sticanju zajedničke imovine kada se postavi u proporcionalni odnos sa vrijednošću zajedničke imovine.

Tvrdnje revizije da je regulacioni plan hipotetički dokument lišen je osnova jer je članom 26. stav 1. tačka b alineja a) Zakona o uređenju prostora i građenju („Službeni glasnik RS“, broj 40/13, 106/15, ispravka 3/16 i 84/19) definisan pojam regulacionog plana koji se donosi za pretežno izgrađena urbana područja, a članom 35. detaljno razrađeno šta predstavlja, kako se sačinjava i koji je značaj regulacionog plana za jedinicu lokalne samouprave.

Kada je u pitanju udio tužiteljice u sticanju stare devizne štednje i stare štednje, po ocjeni ovog suda, razlozi koje su dali nižestepeni sudovi u tom dijelu odluke su pravilni, jasni i prihvatljivi, te u skladu sa utvrđenim činjenicama i materijalnim pravom.

Nisu osnovani navodi revizije da je drugostepeni sud cijenio izjave svjedoka S.J. i N.J. drugačije od prvostepenog suda i da je, time, povrijedio načelo tereta dokazivanja. Oba suda su na jednak način ocijenili da njihovi iskazi nemaju značaj za utvrđenje činjenica vezanih za utvrđenje doprinosa stranaka u sticanju bračne imovine već da daju sliku bračnih odnosa, tako da „nespretno“ obrazloženje drugostepenog suda da se izjave „ne mogu prihvatiti kao podobno za dokazivanje većeg doprinosa“ ne dovode u pitanje pravilnost ocjene ovih dokaza. Sve i da se prihvati da je tužiteljica napuštala bračnu zajednicu nekoliko puta na „po dva/tri mjeseca“, to samo po sebi nije dovoljno da bi se prihvatilo da je time umanjen njen doprinos u

zajedničkom sticanju, odnosno da je time doprinos tuženog veći od pretpostavljene 1/2 dijela za svakog od supružnika.

Temeljem odredbe člana 248. u vezi sa odredbom člana 250. stav 2. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić